

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Meistaru iela 10, Rīga, LV-1050, tālr. 27343432, e-pasts seplp@seplp.lv, www.seplp.lv

Rīgā, 20.04.2022. Nr.4/6-3

Atzinums par 2022.gada 22.marta iesniegumu Par interviju ar Aleksu Dubasu LTV raidījumā “Panorāma”

2022.gada 22.martā sabiedrisko mediju ombuds saņēma Iesniedzēja iesniegumu, kurā izteikts lūgums izvērtēt LTV raidījuma “Panorāma” žurnālista Iljas Kozina (turpmāk arī LTV žurnālists) 2022.gada 19. marta sižeta ar titros norādīto nosaukumu “Laiks īstai sabiedrības integrācijai”, ko veido intervija ar Aleksu Dubasu, atbilstību ētikas kodeksam.

Laikā no 2022.gada 22. marta līdz 20.aprīlim notika izvērtējums, pārbaudot iesniegumā minētos faktus un dažādus dokumentus, tika lūgtas LTV galvenās redaktores Sigitas Roķes un LTV programmu daļas vadītājas Janas Semjonovas atbildes uz ombuda jautājumiem par iesniegumā minētajiem faktiem un apstākļiem.

Izvērtējot iesniegumu, LTV sniegto informāciju, LTV saturu un dokumentus, Latvijas elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

konstatē:

[1] Iesniedzējs savā iesniegumā lūdz pievērst uzmanību vairākiem sižetā minētās informācijas precizitātes aspektiem, norādīts, ka sarunā skarti svarīgi jautājumi, kas bez konteksta nav saprotami, uzdots jautājums, kāpēc nav skatītājiem izskaidrota intervijas norise krievu valodā. Turklāt Iesniedzējs uzsver, ka sižeta skatītājiem nav paskaidrots, kāpēc saruna notiek, žurnālistam uzrunājot intervēto uz “tu”. Iesniedzējs konstatēja, ka sarunas tulkojums nav precīzs. Iesniedzējam ir nepieņemami, ka sarunas laikā žurnālists izteicis savu attieksmi un tas varētu nozīmēt, ka žurnālists “ir viens no Dubasa biedriem un šis sižets sabiedrisko attiecību produkts, kas rada žurnālistam interešu konfliktu?”. Iesniedzējs papildina, ka intervijā netiek apspriesti tādi svarīgi jautājumi kā Dubasa personīgā attieksme pret Putina režīmu, pret Ukrainu, pret karu, par

nepieciešamību viņam baidīties no režīma represijām, jo jautājumi par to intervijā nav uzdoti. Iesniedzējs lūdz izvērtēt šī ziņu materiāla atbilstību Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma 3.panta 3.,4.,6.daļai, kā arī LTV Rīcības un ētikas kodeksa 2.panta 2.3. un 2.3.1. apakšpunktiem, 4.panta 4.1, 4.1.1., 4.1.2., 4.5., 4.7. apakšpunktiem.

[2] 2022.gada 1.aprīlī saņemtas LTV atbildes uz ombuda jautājumiem. Atbildot uz jautājumu, vai pirms sižeta parādīšanas raidījumā “Panorāma” producent/-e iepazīnās ar tā saturu un atzina to par atbilstošu profesionālajiem ziņu sniegšanas standartiem, LTV vēstulē teikts, ka producent bija informēts par intervijas mērķi un saturu un atzina to par atbilstošu ziņu sniegšanas standartiem. LTV Ziņu dienests nav vērtējis sižetu pēc tā pārraidīšanas ēterā, jo nesaskatīja tam pamatu.

[3] Atbildot uz jautājumu, kāpēc sižeta pieteikuma virsraksts, kas parādās, sākot ar sižeta 0:8 minūti – Laiks īstai Latvijas sabiedrības integrācijai – nav likts pēdiņās, identificējot, ka tas ir kādas personas citāts, nevis redakcionāla faktu konstatācija, LTV atbild: “Tas bija sižeta nosaukums. Šādos gadījumos Ziņu dienests parasti pēdiņas neliek. Ar sižeta nosaukumu – virsrakstu netiek pausta Ziņu dienesta redakcionālā nostāja, bet gan norādīta sižeta tēma.” Tajā pašā laikā konkrētajā gadījumā žurnālists Ilja Kozins atzina, ka sižeta nosaukumu vajadzēja likt pēdiņās, piemēram, nosaukumā norādot – Aleks Dubass: “Laiks īstai Latvijas sabiedrības integrācijai”, teikts LTV atbildes vēstulē.

[4] Atbildot uz ombuda jautājumu, ja LTV Rīcības un ētikas kodeksa 4.1.2. punktā ir minēts, ka žurnālistu viedoklis un komentāri ir jānodala no ziņām, vai žurnālista paustais 1:37-1:40 minūtē nav uzskatāms par viņa personīgā viedokļa paušanu, LTV vēstulē atbild, ka, pēc LTV Ētikas komisijas teiktā, žurnālistam intervijas laikā izņēmuma kārtā ir tiesības izteikt viedokli, ja tas ir par sabiedrībai svarīgām tēmām un ja viedoklis rosina gan sabiedrību, gan intervējamo domāt un runāt turpmāk intervijā par šo tematu. “Ikdienā Ziņu dienests neatbalsta viedokļa paušanu, bet kara situācija ir īpašs, izņēmuma gadījums un stāvoklis. Sižets ir par saliedētību, ko Ziņu dienests atbalsta, un kas ir būtiska sabiedrības drošībai pašreizējos apstākļos. Redakcionāli Ziņu dienests ir pret karu un Krievijas agresiju pret Ukrainu,” uzsvērts LTV vēstulē. Šim skaidrojumam pievienota LTV galvenās redaktora piebilde: “Ziņu saturā žurnālista personiskais viedoklis nav paužams”.

[5] Skaidrojot, kāda ir LTV nostāja attiecībā uz familiaritāti žurnālistu runā un vai uzrunāt intervējamo uz “tu” ir pieņemama prakse, LTV atbild, ka “parasti intervijās uzruna uz “tu” netiek

praktizēta, taču izņēmuma gadījumos tā tiek pieļauta, izvērtējot intervējamā personu, iepriekš pajautājot, vai intervējamais piekrīt tam, un ņemot vērā žurnālista attiecības ar intervējamo”.

[6] Tālākajā LTV atbildē sniegts LTV skatījums uz ombuda minēto par sižeta tulkojuma kvalitāti: “Intervija starp žurnālistu un intervējamo notiek krievu valodā, un sarunai tiek nodrošināts tulkojums. Sižeta 2:08-2:15 minūtē intervējamais saka: “Domāju, ka galvenais, ka man un maniem domubiedriem ir vēlme to darīt.” Taču tulkojumā parādās: “Man ir vēlme to darīt.” Vai, jūsuprāt, piedāvātais tulkojums nemaina intervētāja teiktā domu? Kāda ir LTV kārtība un nostāja attiecībā uz tulkojumu veikšanu?”. LTV uz minēto atbild, ka uzskata – “tulkojums nemainīja intervējamā teiktā būtību – domu, tā tulkojumā pilnībā tika atspoguļota. Tas, ka tulkojums ir īsāks – tā ir ierasta prakse”.

[7] Atbildot uz jautājumu, vai konkrētā sižeta pieteikums un žurnālista uzdotie jautājumi, jūsuprāt, skatītājiem ļauj saprast sižeta kontekstu un intervijas mērķi, LTV sniedz šādu atbildi: “Intervijas mērķis bija stāsts par cilvēku, kas pastiprinoties represijām, atstāja Krieviju, un par šī cilvēka mērķiem, nodomiem Latvijā. Ziņu dienesta mērķis ir intervēt gan cilvēkus, kas uzturas Ukrainā un Krievijā, gan arī karadarbības dēļ ir atstājuši šīs valstis. Konteksts intervijai būtu bijis nepieciešams. Ziņu dienests neuzskata, ka sižetā ir ētiskas dabas pārkāpums vai arī jebkāds profesionāls pārkāpums”.

[8] Papildus iepriekšminētajam, LTV galvenā redaktore informē, ka Iljas Kozina rīcība tika izskatīta gan LTV Ētikas komisijas sēdē, gan arī Satura vērtēšanas komisijas sēdē 2022. gada 29. martā. Kā raksta LTV redaktore, LTV Ētikas komisija uzklusēja Ilju Kozinu un Ziņu dienesta vadītāju Ivetu Elksni un pieņēma vienbalsīgu lēmumu, ka Iljas Kozina darbībās nav konstatējams LTV Rīcības un ētikas kodeksa pārkāpums. Ziņu dienesta vadītāja Iveta Elksne lēmuma pieņemšanā nepiedalījās. Lēmuma pamatojums bijis sekojošs: “tā kā Ilja Kozins intervijas laikā teica: “Man ļoti imponē šī ideja par jauno integrāciju”, tad Ētikas komisijas ieskatā skatītāji tika informēti, ka tas ir Kozina viedoklis, ko viņš šajā brīdī izsaka, nevis ziņa, un līdz ar to tika izpildīts nosacījums, ka viedoklis ir atdalīts no ziņām. Turklāt, kā tas tika norādīts iepriekš, LTV ieskatā izņēmuma gadījumā, ja sižeta formāts ir intervija, nevis ziņas, ir pieļaujams, ka intervētājs pauž savu viedokli, ja tas tiek darīts ar mērķi rosināt intervējamo turpmāk intervijā runāt par konkrētu tematu”. Arī Satura vērtēšanas komisija sižetā būtiskus pārkāpumus nekonstatēja. Vienlaikus, uzsverot, ka intervējamās personas izvēle ir tikai redakcijas kompetence, atzina, ka pietrūka konteksta par personību, tās izvēli un lomu konkrētajos apstākļos. Komisija ierosināja arī

pilnveidot interviju formātus, veidojot tos atbilstoši ziņu aktualitāšu blokam.

Ņemot vērā iesniegumu un atbildes uz ombuda jautājumiem, Latvijas elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

vērš uzmanību:

[9] Latvijas sabiedrisko mediju ombuds atzinumus sniedz normatīvo aktu definētajās kompetences robežās un izmantojot sabiedrisko mediju Rīcības un ētikas kodeksu normas, kas attiecas uz profesionālo ētiku un tās ievērošanu lēmumos un profesionālajās procedūrās, kas veiktas sabiedrisko mediju satura veidošanas procesā. Nedz normatīvie akti, nedz LTV Rīcības un ētikas kodekss (turpmāk arī – Kodekss) nedod ombudam tiesības sniegt iesniegumā minēto apstākļu juridisko izvērtējumu, ombuds nevērtē Iesniedzēja uzskatus vai iesniegumā pausto viedokli.

Ņemot vērā konstatēto, Latvijas elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

secina:

[10] LTV ir izvērtējusi 19.marta sižetu raidījumā “Panorāma” un atbildējusi uz ombuda jautājumiem. LTV pamatoti konstatējusi, ka 19.marta sižetā būtu skaidrāk jādefinē intervijas mērķis, intervētās personas izvēle un ar šo personu saistītais konteksts un precīzāk jānorāda, ka virsrakstā minētais ir intervētās personas viedoklis. LTV Ētikas komisija pamatoti iesaka pilnveidot intervijas formātu raidījumā “Panorāma”. Informācijas izvērtējums liecina, ka iesniegumā paustie pārmēti ir daļēji pamatoti.

Izvērtējot secināto, elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

atzīst:

[11] Fakts, ka žurnālists un intervētā persona sarunājas krievu valodā nav vērtējams kā profesionālās ētikas pārkāpums, jo raidījumā nodrošināts sižeta tulkojums. Tomēr gadījumos, kad divu Latvijas pilsoņu saruna var radīt neizpratni par to, kāpēc intervija latviešu valodas kanālā notiek citā valodā, valodas lietojums būtu jāpaskaidro.

[12] Atbilstoši LTV Rīcības un ētikas kodeksam, 19.marta raidījuma “Panorāma” sižetā, kuru veido intervija ar Aleksu Dubasu pārkāpts Kodeksa 4.1.2.punkts, kas paredz nodalīt viedokļus no faktiem. Izvērtējot sižeta saturu un žurnālista personiskā viedokļa ietekmi uz tā rāmējumu, nevaru atbalstīt LTV Ētikas komisijas secinājumu, ka sižetā nav pārkāpti profesionālie principi, jo žurnālista personiskā viedokļa paušana nav skaidri nodalīta no sižetā minētajiem faktiem.

Minētajā sižetā nav pilnvērtīgi iekļauts konteksts, kā to atzinis gan autors, gan LTV Ētikas komisija, tāpēc tā saturā nav iespējams saprast sekojošus aspektus:

- 1) kā sižeta varoņa atgriešanās Latvijā saistīta ar represiju pastiprināšanos Krievijā;
- 2) cik lielā mērā izvēlētais sižeta varonis un viņa līdzšinējā darbība atbilst nozīmīga informācijas avota un viedokļa līdera kritērijiem saistībā ar sabiedrības integrācijas idejām.

[13] Tā kā sižets publicēts ziņu programmā, tad tajā, ievērojot ziņu žurnālistikai nozīmīgo precizitātes un neitralitātes principu, daudz rūpīgāk būtu jānorāda sekojoši aspekti:

- 1) Jānodrošina precīzs intervijas tulkojums, lai nerastos nozīmīga pretruna starp informācijas avota teikto un tā tulkojumu (šajā gadījumā tiek izlaists fakts, ka intervējamajam ir domubiedri un, attiecīgi, netiek noskaidrots tas, cik organizēta ir šīs idejas virzītāju kustība un kas vēl tajā darbojas);
- 2) Jāinformē skatītāji par iemesliem, kāpēc intervija notiek, izmantojot uzrunas formu “tu”, kas varētu liecināt par sarunas biedru personiskām attiecībām un var likt apšaubīt LTV žurnālista neitralitāti, lai gan, kā tika noskaidrots atzinuma veidošanas procesā, žurnālists ar raidījumā intervēto iepriekš nav bijuši pazīstami;
- 3) Jāatturas no personiskā viedokļa paušanas par sarunas biedru un viņa idejām, tā samazinot skatītāju iespējas pašiem novērtēt sižeta saturu, kā arī radot šaubas par žurnālista neitralitāti;
- 4) Ja intervijas laikā tiek izteikts žurnālista personiskais viedoklis, tas jāpauž formā, kas neļauj personisko viedokli asociēt ar LTV Ziņu dienesta vai LTV pārstāvēto viedokli;
- 5) Realizējot precizitātes principu, sižetos, ko veido intervija, precīzi jāveido sižeta virsraksts, gadījumos, kad virsrakstā izmantots citāts, tas atbilstoši jānoformē.

Izvērtējot atzīto, Latvijas elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

iesaka:

[14] Papildināt LTV Rīcības un ētikas kodeksa 2. nodaļu “LTV darbības principi” ar tādām vispārpieņemtām žurnālistikas ētikas normām kā precizitāte un neitralitāte ziņu sižetos un ziņu un aktuālo notikumu raidījumos vai formātos.

[15] Atbilstoši LTV Ētikas komisijas vēstulē atzītajam, iesaku izveidot precīzu interviju formātu ziņu raidījumiem, īpaši uzsverot nepieciešamību piedāvāt kontekstuālu informāciju un ievērot precizitāti ziņu sižetu virsrakstu veidošanā. Formāta izstrādē iesaku skaidri definēt intervijas izmantojumu ziņu raidījumos, nošķirot interviju kā informācijas vākšanas metodi un interviju kā žurnālistikas žanru.

[16] Lai nodrošinātu patiesas informācijas sniegšanu un precizitāti, rūpēties par tulkojumu, kas izmantoti LTV saturā, atbilstību un precizitāti.

Latvijas sabiedrisko elektronisko plašsaziņas
līdzekļu ombuds (paraksts)*

Anda Rožukalne

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU